

**UNIVERSITAT
JAUME·I**

**TREBALL FINAL DE GRAU EN
MESTRE D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA**

**LA MALETA DE LA
MAR.**

Nom de l'alumne: MIGUEL DOMÍNGUEZ PAUNER.

Nom del tutora de TFG: NEUS LOZANO SANFÈLIX.

**Àrea de Coneixement: DIDÀCTICA DE L'EXPRESSIÓ
PLÀSTICA.**

Curs acadèmic: 2017/2018.

INDEX

1. JUSTIFICACIÓ DE LA TEMÀTICA TRIADA.....	2
2. INTRODUCCIÓ TEÒRICA.....	2
3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ	3
3.1. HERMINI SEGARRA.....	3
3.1.1. <i>BIOGRAFIA</i>	3
3.1.2. <i>ENQUESTA</i>	3
3.2. MOVIMENT DE RENOVACIÓ PEDAGÒGICA.....	4
3.3. L'AULA DEL TERMET I L'AULA DE LA MAR.....	5
3.3.1. <i>CENTRE D'EDUCACIÓ AMBIENTAL "EL TERMET" DE VILLAREAL</i>	6
3.3.2. <i>CENTRE D'EDUCACIÓ AMBIENTAL "L'AULA DE LA MAR DE BENICASSIM</i>	6
4. METODOLOGIA.....	8
4.1. DESCRIPCIÓ I OBJECTES.....	8
4.2. OBJECTIUS I FUNCIÓ DIDÀCTICA.....	10
4.3. CONNEXIÓ AMB L'ART.....	10
4.3.1. <i>SELECCIÓ D'ARTISTES</i>	11
4.3.2. <i>SELECCIÓ D'OBRES</i>	13
4.3.3. <i>CONNEXIONS ENTRE LES OBRES I ELS OBJECTES</i>	14
5. RESULTATS.....	17
6. CONCLUSIONS.....	18
7. BIBLIOGRAFIA.....	¡ERROR! MARCADOR NO DEFINIDO.
8. WEBGRAFIA.....	20
9. ANNEXOS.....	21

RESUM.

Per a la realització d'aquest Treball de final de Grau m'he basat en les experiències de Renovació Pedagògica que van tindre lloc en els anys vuitanta durant el Moviment de Renovació Pedagògica a Castelló de la Plana. A partir d'aquestes experiències, i d'haver entrevistat a un dels mestres impulsors d'aquests moviments, la meua proposta és la "Maleta de la Mar", un material didàctic on es proposaran diverses activitats en les quals els discents, a l'hora de realitzar-les, buscaran el seu propi material de rebuig per tal de donar-li un ús artístic.

La caixa de la mar és un material didàctic creat per ser utilitzat en les aules de primària amb l'objectiu de treballar de forma manipulativa aspectes artístics i, al mateix temps, conscienciar sobre la importància que té el Medi Ambient (concretament la mar) tal com concebem la vida actualment.

Hem de familiaritzar a l'alumnat amb la natura més pròxima a ells i fer-los sabedors de tots els riscos que tenen tots i cadascun dels nostres actes irresponsables, que durant molts anys estem realitzant de manera desconsiderada amb el nostre estil de vida. Aquesta és una bona manera de despertar un sentiment propi del medi en què viuen, mitjançant les seues pròpies experiències.

PARAULES CLAU: art, mar, reciclatge, educació artística, recurs didàctic.

1. JUSTIFICACIÓ DE LA TEMÀTICA TRIADA.

Des de fa molts anys es treballa l'educació ambiental, no obstant això continua havent una necessitat de conscienciació ciutadana respecte al medi i els problemes que ha causat l'ésser humà amb els seus actes. Dins de l'educació mediambiental jo considere que és molt important emfatitzar sobre la idea del sentiment ecològic i de la conservació de la natura, perquè com em pogut veure, a mesura que passa el temps s'estan experimentant una sèrie de canvis, els quals són molt negatius per al medi, com per exemple el canvi climàtic, que no és una altra cosa que el fruit dels nostres actes.

La mar és una de les grans perjudicades. Gran part dels materials de residu que l'ésser humà produeix, acaben arribant a la mar amb tots els problemes que açò comporta. Des de ben petit he tingut un gran lligam amb la mar pel fet que està molt pròxima al meu domicili, i he sigut testimoni del gran canvi que hi ha hagut al litoral. Per això volia fer un treball que tractara sobre aquest tema, i vaig pensar en fer la Maleta de la Mar.

2. INTRODUCCIÓ TEÒRICA.

En aquest treball vaig a fer una proposta de material didàctic que connecta MAR, ESCOLA i ART.

En el procés de recerca d'informació per a la realització de la caixa com a material didàctic de conscienciació mediambiental per a l'aula de primària, el primer que he fet ha sigut investigar experiències anteriors relacionades amb MAR, ESCOLA i ART. Em vaig adonar que en 1975 va haver-hi un moviment de renovació pedagògica que s'ha reafirmat en crear experiències entorn al medi ambient, com és el cas de **l'Aula de la natura "el Termet"(Vila-real)** o **l'Aula de la mar (Benicàssim)**.

He tingut l'oportunitat d'entrevistar a Hermini, actual integrant del moviment de renovació pedagògica Escola d'Estiu a Castelló, i he pogut informar-me del funcionament de les activitats que duien a terme en aquell moment.

Amb tota la informació recollida i contrastada, ja decidisc elaborar la meua proposta de maleta com a material didàctic.

La finalitat de tot açò és conscienciar sobre l'ecologia i la sostenibilitat.

3. ESTAT DE LA QÜESTIÓ

A continuació exposaré quines han sigut les referències que he fet servir per a l'elaboració de la proposta:

3.1. HERMINI SEGARRA.

3.1.1. BIOGRAFIA.

Hermi Segarra té una àmplia experiència docent. Activitat a la qual es dedica des de l'any 1977, tant en Primària com en primer cicle de l'ESO. Ha ressaltat la seua llarga trajectòria d'experimentar i innovar en el seu pas per col·lectius a Vila-real (Centre de Natura El Termet) i Benicàssim (l'Aula de la Mar). A Castelló genera la col·laboració entre la Normal de Magisteri i el Centre de Professorat, contribueix a la celebració de la Festa per la Llengua i promou el naixement de la Fundació Càtedra Soler i Godes, sent el primer secretari des de 1999 fins a 2001. En aquest moment és col·laborador d'aquesta fundació.

Hermi Segarra participa en projectes educatius de renovació pedagògica des de l'any 1984, en programes institucionals i com a membre de diferents col·lectius i iniciatives sobre aquest corrent. En aquest sentit continua actiu com a membre del Moviment de Renovació Pedagògica Escola d'Estiu de Castelló.

A més a més imparteix formació al professorat des de l'any 1984, a mestres de Primària, professors de Secundària i cursos de postgrau en la Universitat Jaume I.

3.1.2. ENQUESTA.

Per a la investigació i realització d'aquest treball, he entrevistat a Hermi Segarra amb la finalitat de conèixer les experiències que varen tindre en els Moviments pedagògics i les diades que van realitzar.

Les preguntes que vaig formular són les següents:

- 1- Quan, com i perquè neix el moviment de renovació pedagògica?
- 2- Qui són els promotors i quines necessitats hi havia?
- 3- Com es va dur a terme a Castelló aquesta renovació pedagògica?
- 4- Quines problemàtiques trobareu i quines ajudes a l'hora de dur-la a terme?

- 5- Quin va ser el canvi més important que vau realitzar o vau impulsar respecte a la manera de treballar en l'escola fins a aquell moment?
- 6- En què consistia i que es volia aconseguir respecte a l'aprenentatge dels nens les nenes?
- 7- En la teua trajectòria he pogut veure que ha dut a terme projectes com l'aula de la natura "El Termet" (Villa-real) i l'aula de la mar (Benicàssim). En què consistien aquestes?
- 8- Que és el que et va impulsar a treballar sobre la natura?

Amb les respostes i explicacions que ell em va donar a partir d'aquestes qüestions, i sumat a la recerca d'informació que he realitzat, he pogut donar resposta als punts que a continuació explicaré. Tanmateix, ha sigut la base en la qual he recolzat la meua proposta de material didàctic (la Caixa de la Mar).

A banda de l'entrevista vam poder consultar part del material que utilitzaven per als itineraris de les activitats que realitzaven en aquell temps.

3.2. MOVIMENT DE RENOVACIÓ PEDAGÒGICA.

Sobre l'any 1975, coincidint amb el final del franquisme i l'inici de la democràcia, va nàixer un moviment de renovació pedagògica. Aquests buscaven un canvi en l'escola, per això es basaren en fomentar noves formes pedagògiques, plantejar noves metodologies per canviar la que hi havia, elaborar materials d'aula, canviar la forma de treballar dins de classe, etc.

Al temps d'estar actuant dins de l'aula i duent a la pràctica molts d'aquests canvis, s'adonaren dels problemes que hi havia dins de l'aula en temes d'equitat, situacions dolentes, d'igualtat... i que aquestes provenien de fora del centre. Per tant decideixen actuar intervenint en les polítiques educatives i federar-se per tindre més credibilitat a l'hora de posar fi als problemes que varen observar.

El moviment precursor de renovació pedagògica va ser Rosa Sensat a Barcelona. Ací a la Comunitat Valenciana, van començar amb la primera escola d'estiu, que actualment es segueix celebrant.

En 1981 aproximadament, es va formar el Col·lectiu d'Ensenyants de la Plana Baixa. Era un grup de mestres que volia introduir a les terres de Castelló per primera vegada les Diades Ecològiques Escolars. La primera Diada es va dur a terme l'any següent, 1982, i tenien dos objectius clarament delimitats:

- Construir un model d'escola arrelada al medi amb actituds, llengua i continguts.
- Conscienciar alumnes i professors davant la progressiva degradació del nostre medi

ambient.

Es duien a terme unes activitats que fomentaven les eixides, la recollida de mostres per mesurar als laboratoris, herbaris, planters, confecció de textos en Valencià basats en la mateixa experiència, l'expressió artística motivada pel contacte amb la natura... És a dir, trencava amb la idea que l'ensenyança només es pot impartir dins de l'aula.

La comissió organitzadora s'encarregava de fer les convocatòries a les escoles, recollir i organitzar totes les inscripcions, llogar els autobusos i organitzar horaris i itineraris, arreplegar tots els treballs realitzats a les escoles participants, muntar l'exposició dels treballs escolars, contractar grups musicals, de teatre i d'animació, gestionar els ingressos i les despeses...

Des del principi van comptar amb les col·laboracions de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència (Serveis Territorials de Castelló i Inspecció Educativa), Les Diputacions de Castelló i València i el CEP de Castelló. Cal fer esment especialment dels ajuntaments i dels Col·legis Públics dels pobles on es celebraven les festes finals. També de l'Escola Universitària de Formació del Professorat (donant permís als seus alumnes perquè assistiren de voluntaris).

Les activitats en les quals participaven els centres es distribuïen en dues fases:

1a Fase: En aquesta fase es realitzaven activitats en el mateix centre. Des de la convocatòria (gener) fins al dia de la festa (març). Totes elles realitzades en valencià: Activitats d'expressió lingüística, d'expressió artística, de recerca i conscienciació del medi natural i social del seu entorn (dossiers, audiovisuals, murals...). Per a la realització d'aquestes activitats el Col·lectiu oferia informació a tots els centres sobre el medi (flora, fauna, topònims, relleu, paisatges...), així com propostes d'activitats. Amb aquesta intenció, el seminari Caminàs, vam publicar la Guia Ecològica Escolar.

2a Fase: Plantació i festa comarcal amb la participació de tots els centres adscrits. Per a aquest dia cada escola aportava els seus treballs realitzats al centre, un joc i/o un taller. El col·lectiu s'encarregava de les llavors, els arbusts i els arbres, així com de les actuacions musicals, teatre i animació. Els ajuntaments del poble on es celebrava la festa aportaven la infraestructura necessària i el servei d'ordre.

3.3. L'AULA DEL TERMET I L'AULA DE LA MAR.

Caminàs fou un seminari de ciències integrat dins del Col·lectiu d'Ensenyants de la Plana Baixa, preocupat per obrir l'escola al medi i de fomentar l'Educació Ambiental, va crear i posar en funcionament en "Centre de Natura El Termet" de Vila-real i el centre d'educació ambiental "Aula

de la Mar” de Benicàssim. A més a més, es van encarregar d’aprovisionar de material didàctic als centres, per a treballar en les aules i a les diades.

3.3.1. CENTRE D’EDUCACIÓ AMBIENTAL “EL TERMET” DE VILA-REAL.

Es va presentar un projecte a la Conselleria d’Educació, i després de moltes negociacions, un conveni entre aquesta conselleria i l’ajuntament de Vila-real van fer possible dur a terme la creació del Centre de Natura “El Termet”.

La seu del centre era un edifici de l’Ajuntament situat al paratge del Termet. A partir d’ací i prenen com a fil conductor el riu Millars, els membres de Caminàs dissenyaren dos itineraris i els respectius quaderns per a recorre’ls amb l’alumnat. Més endavant dissenyaren l’itinerari per les Penyes Aragoneses i l’itinerari del suro per la serra d’Espadà.

Els centres feien visites d’un dia, en grups d’una aula. Abans d’anar contactaven amb els responsables del Termet i concretaven l’itinerari que volien fer, que podia ser:

- Un recorregut pel meandre del Termet (a peu) on podien descobrir com funcionaven els molins hidràulics, el bosc de ribera, la mesura del caudal d’un riu, els processos d’erosió i sedimentació, l’aprofitament de les aigües per al reg...
- Un altre recorregut per vora riu fins a arribar a la desembocadura (amb autobús)..
- El recorregut per la rambla d’Artana fins a arribar a les Penyes Aragoneses amb un contingut més centrat en el relleu i la seua formació.
- Finalment el descobriment de l’explotació del suro extret de les sureres a Eslida.

En aquests itineraris els centres que anaven al Termet, recollien informació per després seguir treballant a classe.

3.3.2. CENTRE D’EDUCACIÓ AMBIENTAL “L’AULA DE LA MAR DE BENICÀSSIM.

Anys després de la creació del Termet, el Col·lectiu aconseguí la creació de l’Aula de la Mar amb la intenció de treballar amb l’alumnat la costa de les nostres terres, analitzant i valorant les relacions que s’estableixen entre la mar i nosaltres, les persones.

Els espais de l’aula estaven situats a l’Alberg Argentina de Benicàssim. Allí disposaven d’una aula-laboratori que permetia treballar amb les restes arreplegats al llarg de la platja

En aquell temps les xiquetes i xiquets feien estades de cinc dies i estaven allotjats a l’alberg amb una ajuda econòmica que oferia la Conselleria.

Des d'allí podíem treballar la costa, des de les "Platgetes" de Benicàssim fins al port de Castelló. Es podia treballar la dinàmica de la costa, l'ecosistema d'un espigó, els restes trobats a la platja , l'impacte de l'actuació de les persones...

Quan un centre decidia anar a l'Aula de la Mar havia de realitzar, juntament amb el responsable de l'Aula, un projecte de treball, que desenvoluparia al llarg dels cinc dies que durava l'estada.

Un dels temes més sol·licitats era l'activitat de la pesca al port de Castelló. La vida dels pescadors, la situació del port, les arts de la pesca, les embarcacions, el tipus de peix que s'extreia, la subhasta del peix....

A més de rebre col·legis per treballar amb ells, des de l'aula de la mar es realitzaven materials perquè els mestres disposaren d'activitats i pogueren realitzar eixides a la mar amb els seus alumnes.

Amb el pas del temps l'aula de la mar es va haver de traslladar a "Villa Elisa", que era un edifici de l'ajuntament i de la universitat. A conseqüència d'açò i com que no disposaven de l'alberg perquè els alumnes s'instal·laren, les estades van passar de cinc dies a sols un dia. Llavors els col·legis durant la visita treballaven un itinerari que havien de complementar treballant a l'escola abans i després d'assistir, per poder compensar els dies que ja no podien passar a l'alberg.

TANT EL TERMET DE VILA-REAL COM L'AULA DE LA MAR DE BENICÀSSIM HAN DESAPAREGUT.

Hermini en l'entrevista em va comentar que com aquests corrents fomentaven l'educació ambiental i estaven preocupats per l'estat de la natura, van ser els primers a dur a terme una activitat anomenada "Coastwatch". Va nàixer a Irlanda i consistia a recórrer la platja i anotar el fem que es trobava al llarg de tot el litoral de Castelló. Després recollien tota la informació, feien un estudi estadístic i es realitzava una publicació de l'estat de les platges. Aquestes publicacions es presentaven als ajuntaments de les platges i a conselleria perquè conegueren l'estat de tot el litoral de Castelló.

Les escoles i instituts anaven a rastrejar i anotaven les deixalles de la platja durant una jornada (algunes escoles fins i tot recollien les deixalles). Cada escola tenia una zona determinada de platja per a fer la seua pròpia recerca.

4. METODOLOGIA.

Després de veure i investigar sobre les experiències i activitats que es varen dur a terme en el context de Renovació Pedagògica, com poden ser la cerca de restes a la platja, l'estudi de l'impacte de l'actuació de les persones o la dinàmica de la platja. He decidit fer una maleta perquè em sembla un recurs molt interessant. La maleta farà el paper de material didàctic i segons María Montessori (1914) la construcció i la interiorització de conceptes s'afavoreixen a través de la manipulació d'objectes. Els materials són una eina imprescindible per al desenvolupament dels nens, per respondre a les seues necessitats interiors i al seu torn, canalitzar l'atenció del nen.

A més a més, el fet de ser portàtil facilitarà el transport per a treballar allà on es considera més convenient, d'ací ve el nom de "maleta". (es pot dur a l'eixida per a recollir el material a la platja).

La maleta està pensada perquè cada mestre la pugui elaborar amb els alumnes i vagin organitzant-la i creant el seu propi material didàctic.

4.1. DESCRIPCIÓ I OBJECTES.

Com acabe de dir, he creat la Maleta de la Mar com a proposta de material didàctic per treballar a l'aula els conceptes d'art i de sostenibilitat.

Amb aquesta, per una part estem obrint l'escola al medi, però per l'altra banda també estem fent possible que la natura entre dins de l'aula, transportant part d'ella dins la nostra maleta.

Estarà formada per una caixa, en la que els mateixos alumnes ompliran amb objectes i residus que trobaran per la platja. D'aquesta manera, seran els mateixos nens i nenes els que es proveiran dels materials per a realitzar les activitats posteriors.

Amb els objectes podrem traure connexions i similituds amb obres d'alguns artistes. Els objectes que he seleccionat en la meua recerca de material per a la Maleta de la Mar han sigut els de la següent pàgina.

Cristalls erocionats.

Cordes.

Cudols.

Algues.

**Petxines,
conquilles...**

Caragols.

Canyes.

**Deixalles varies
(plàstics).**

*Tots aquests materials els he recollit de la platja.

4.2. OBJECTIUS I FUNCIO DIDÀCTICA.

L'objectiu de la caixa és que a través de l'art i l'experiència dels mateixos nens en les realitzacions de les activitats artístiques amb material reutilitzat, es consciencien del mal estat en el qual es troba el nostre litoral i tot el medi en general, i actuen de manera responsable. Llavors, treballant açò, estem formant consciència ciutadana. D'acord amb Pardavé (2007), el reciclatge es basa en, que els residus han de ser tractats com un recurs, per a després, reduir la demanda de recursos naturals i la quantitat de matèria que requereixen una disposició final.

Hem de buscar la manera de viure sense perjudicar el planeta. Però el camí cap a la sostenibilitat requereix canvis importants, canvis que afecten l'estil de vida que actualment portem les persones (Heras, 2002). És necessari aprendre a habitar ací en el planeta: a compartir, a comunicar-se, a combregar (Morin, 2001).

Per això la Unesco afirma que per a aconseguir un ambient urbà de gran qualitat, es necessita una comprensió amb profunditat de la interdependència entre el medi ambient natural i el medi creat per l'home (Unesco, 1993).

Pel que fa a l'educació artística, ens fomenta la nostra part més creativa. La creativitat es treballa mitjançant les activitats de transformar la utilitat d'un objecte (que es pensava que ja havia acabat la seua vida "útil"), en una nova utilitat. Com diu (Ballester 2002.p. 72) "les situacions obertes d'aprenentatge, a partir d'experiències i emocions personals, amb estímul del pensament divergent que l'alumnat projecta les seues idees, potencien la diferència individual i l'originalitat i es converteixen en fets clau i decisius per a un ensenyament actiu i creatiu".

El fet que els infants observen i se n'adonen que els objectes no deixen de ser útils, sinó que poden ser reutilitzats (ja siga amb obres artístiques, directament reciclats al contenidor adequat...), ja els pot fer replantejar-se sobre l'excessiu consum que fem comprant aparells que podrien ser substituïts per altres que tenim sense fer ús.

4.3. CONNEXIÓ AMB L'ART.

Els artistes elegits per a aquest treball són tots contemporanis. Aquesta decisió l'he presa perquè en l'aula hi ha una mancança de treball sobre artistes contemporanis. Tot el contrari passa amb els artistes del segle passat, ja que si es parla d'obres d'art, segurament són d'aquella època, com podria ser Picasso, Dalí, Miró...

En açò no estic dient que no cal treballar aquests artistes, sinó que cal accentuar les obres contemporànies del nostre segle i treballar-los tots per igual. Perquè com afirma Callejón M.D (2006), “avui dia l’Art està més viu que mai”.

4.3.1. SELECCIÓ D’ARTISTES.

Els artistes que he escollit per a la realització de la Maleta de la Mar han segut els següents:

1- Andy Goldsworthy. (Cheshire, 1956)

Andy Goldsworthy és un fotògraf, escultor i ecologista britànic, resident a Escòcia, que realitza art de lloc específic i Land Art en emplaçaments naturals i urbans. Se li ha concedit l'Ordre de l'Imperi Britànic. Land Art és un corrent de l'art contemporani en la qual el paisatge i l'obra d'art estan estretament enllaçats. Goldsworthy és una de les figures més representatives en aquest corrent. Utilitza a la naturalesa com a material.

Per a ell l’art és una forma d’entendre la natura, les seues obres efímeres naixen, romanen i finalment desapareixen com en un cicle vital.

2- Shinique Smith (Baltimore, Maryland, 1971).

Gran part dels materials que utilitza els troba en les escombraries dels carrers, incloent-hi tot tipus d'elements aleatoris com: teles, retalls, peces de vestir, plàstics, sabates o joguines. Reuneix i comprimeix la història i la vida d'aquests objectes unint-los amb cordes, cintes o fils, aconseguint peces tridimensionals.

3- Meret Oppenheim. (Berlin, 1913)

Va ser una de les grans figures del surrealisme. Treballava amb materials i objectes quotidians. En 1934 va entrar a formar part del grup de poetes, pensadors i artistes que mantenien posicions properes al surrealisme.

4- Alexander Calder. (Lauton, Pensilvània, 1898)

Alexander Calder va ser un enginyer i escultor nord-americà que es va traslladar a l'efervescent París dels anys 20 i va començar a crear figures d'animals en fusta i filferro. A poc a poc les va ser simplificant fins a arribar a l'abstracció i va descobrir que guanyaven en dinamisme si es movien en realitat. Van néixer així els seus innovadors mòbils o “chupin” (joguines mòbils penjolls), que acabarien per ser el germen de l'escultura cinètica.

També es va interessar per les ombres que projectaven els seus mòbils, tan canviants com la peça en si, per la qual cosa va començar a cuidar la il·luminació dels espais expositius.

5- Tony Cragg. (Liverpool, 1949)

Moltes de les seues primeres obres es van fer amb materials reciclats, unes altres de rebutjos de la construcció o d'objectes domèstics rebutjats. Això li va donar una àmplia gamma de materials principalment artificials i automàticament li va proporcionar preocupacions temàtiques que es van fer característiques de la seua obra fins a l'actualitat. Durant els anys setanta va fer escultures usant simples tècniques com amuntó de materials, partició dels mateixos o aixafament.

6- Katharina Fritsch. (Alemanya, 1956)

És un dels artistes visuals més importants d'avui per les seues escultures i instal·lacions espacials que juguen amb les nostres concepcions, desitjos i pors.

7- Kenneth Snelson (Pendleton, Oregon, en 1927)

Va ser un escultor i fotògraf contemporani nord-americà. Les seues obres escultòriques es formen de components flexibles i rígids disposats segons la idea de "tensegridad". Snelson va preferir el terme descriptiu de compressió flotant.

8- Tim Noble & Sue Webster. (Stroud 1966 i Leicester 1967)

Tim Noble (Stroud, 1966) i Sue Webster (Leicester, 1967) són dos artistes londinencs que realitzen escultures amb escombraries recollides dels carrers de Londres. Però l'original no són els materials, sinó la forma de projectar l'escultura gràcies a la llum.

Formen piles de deixalles sense cap ordre aparent, excepte si es projecta una llum sobre elles des d'un punt determinat: llavors sobre la paret es projecten ombres que formen l'obra en si.

9- Antoni Tàpies. (Barcelona, 1923)

Antoni Tàpies, pintor i escultor espanyol, és un dels líders de l'informalisme espanyol. És considerat com un dels més destacats artistes espanyols del segle XX. Combinava la tradició i la innovació dins d'un estil abstracte però ple de simbolisme, donant gran rellevància al substrat material de l'obra.

10- Leo Sewell (Annapolis, Maryland, 1945)

Leo Sewell és un artista americà de l'"objecte oposat". Els seus assemblatges de material reciclat es troben en més de 40 museus i col·leccions privades a tot el món.

L'art de Sewell segueix temes naturalistes, i els animals ocupen un lloc destacat en les seues creacions. La seua escultura en forma de collage està composta de metall, fusta i plàstic que recull de les escombraries, les vendes al pati i els mercats de puces. Per a algunes comissions, utilitza objectes, sovint de valor sentimental o amb significat personal, aportats per l'usuari que va encarregar l'art.

4.3.2. SELECCIÓ D'OBRES.

Dels artistes nomenats al punt anterior, he seleccionat una obra de cadascun d'ells. Podeu veure l'obra escollida a l'enllaç que he adjuntat junt amb el nom de l'obra:

- 1- Obra de Andy Goldsworthy.

Pebbles around a hole, 1987 (còdols al voltant d'un forat).

<https://www.ipadartroom.com/wp-content/uploads/2013/06/andy-goldsworthy-1.jpg>

- 2- Shinique Smith.

Arcadian Cluster, 2006 (Vestits, teles, objectes trobats, acrílic.)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/37/Arcadian_Cluster_2006.jpg/800px-Arcadian_Cluster_2006.jpg

- 3- Meret Oppenheim

Joc de desdejuni de pell (1936).

https://www.moma.org/wp/moma_learning/wp-content/uploads/2012/06/Meret-Oppenheim.-Object-469x311.jpg

- 4- Alexander Calder

Little Face, 1945. (Cara xicoteta).

<https://artmap.com/static/media/0000041000/0000040114.jpg>

- 5- Tony Cragg,

Britain seen from the North, 1981.

http://www.tate.org.uk/art/images/work/T/T03/T03347_10.jpg

- 6- Katharina Fritsch

Woman with dog.

<https://i.pinimg.com/564x/c4/46/6d/c4466d9015fa34f4a74e5df5f3a65247.jpg>

- 7- Kenneth Snelson
Dragon Kenneth Snelson 2000-2003
<http://www.nanoworld.org.ru/data/20030901/20040116/001.jpg>
- 8- Tim Noble & Sue Webster
Autoretrato Tim Noble & Sue Webster
http://lapiedradesisifo.com/wp-content/uploads/2014/07/wild_mood_swings.jpeg
- 9- Antoni Tapies.
Les Deux Cartes.
https://es.amorosart.com/imagen-obra-les_deux_cartes-1000-1000-7854.jpg
- 10- Leo Sewell
Gos material reciclat.
<https://4.bp.blogspot.com/-tY-ez-SPWiY/T4W5GmLyMYI/AAAAAAAAAepo/vWz-afpygbE/s400/esculturas-con-desechos-leo-sewell10.jpg>

4.3.3. CONEXIONS ENTRE LES OBRES I ELS OBJECTES.

En una obra d'art cadascú pot expressar uns sentiments totalment diferents als que una altra persona pot sentir. El que sí que és fonamental és que una obra d'art ens genera emocions.

L'obra d'art sorgeix en el contacte de sentir i la manera de donar-li forma al sentiment. És inesgotable, sempre hi ha alguna cosa nova que aporta, per aquest motiu podem veure, escoltar o llegir la mateixa obra en diferents moments i en cadascun la perspectiva serà diferent, ja que una obra d'art permet diferents lectures i desperta diferents emocions.

Dit açò, tot seguit diré els vincles que he trobat en els 10 autors contemporanis que he nomenat abans amb els materials que recollit en la platja.

Taula 1
Connexió de les obres dels artistes elegits amb la mar

ARTISTA	OBRA	CONEXIONS
Andy Goldsworthy	Pebbles around a hole, 1987	En l'obra "Pebbles around a hole, 1987 (Pedres al voltant d'un forat), trobe la relació de les pedres de

		<p>les típiques platges de cudols. Però a més a més la diferencia de tonalitats de color que podem observar en les closques d'alguns mol·lusc. La mar també té diferents tonalitats segons la profunditat de l'aigua i la quantitat de llum que rep.</p>
Shinique Smith.	Arcadian Cluster, 2006	<p>Arcadian Cluster 2006 és un obra que relacionaria amb els fils de pesca o xarxes de pesca que queden a la deriva i atrapen tot el que troben transformant la tranquil·litat de la mar en un caos absolut.</p>
Meret Oppenheim	Joc de desdijuni de pells 1936	<p>Desayuno de pieles 1936, es una obra que per la seua composició desconcerta. Veig una clara relació amb les algues de la mar, que per textura i tonalitats s'assemblen molt a la pell d'animal. Per altra banda la pell és part d'un ésser viu que ja és mort, com les algues seques que han acabat el seu cicle de vida.</p>
Alexander Calder	Little Face, 1945.	<p>Com observem en l'obra d'Alexander Calder, l'obra "Little Face, 1945" està formada per objectes quotidians de la vida actual. Objectes que pels nostres mals actes acaben a la mar (a la natura en general) una vegada hem fet el seu ús. La relació meua és aquesta, els materials els quals la componen (gots, plàstics, vidres, filferros...) els trobem malauradament a les platges.</p>
Tony Cragg	Britain seen from the North, 1981	<p>L'obra "Britain seen from the North, 1981" va estar creada per materials de plàstic de rebuig. La relació que jo veig en aquesta obra és exactament aquesta, els materials de rebuig que trobem a les nostres costes.</p>

Katharina Fritsch	Woman with dog.	Els materials dels quals està formada l'obra "Woman with dog" són materials els quals formen part de la mar. Les clòtxines, petxines, caragols... típics de la costa mediterrània amb els quals podríem realitzar la nostra escultura.
Kenneth Snelson	Dragon Kenneth Snelson 2000-2003	Les obres d'aquest artista, en aquest cas "Dragon Kenneth Snelson 2000-2003", són escultures fetes a partir de components flexibles i rígids on les barres de metall pareix que estiguen flotant en l'aire. En aquest cas podríem lligar-lo a les canyes que la mar trau en dies de temporal, i amb el niló dels fils de pesca que alguns desconsiderats deixen abandonats.
Tim Noble & Sue Webster	Autoretrato de Tim Noble & Sue Webster	En l'autoretrat de Tim Noble i Sue Webster, format per material de residu, ens adonem que la importància no està en el material del qual es forma l'escultura, sinó que està en l'ombra que provoca aquest material. Per això, en qualsevol material que trobem o utilitzen seria vàlid, sempre que l'ombra que projecta siga la que busquem.
Antoni Tapies	"Les Deux Cartes"	Aquesta obra la relacionaria amb la impremta inesborrable que deixa el quitrà procedent dels vaixells de petroli. Totes les obres de Tapies, pels seus color podríem lligar-les amb les tonalitats del la platja (ocre, marró...) però moltes vegades venen amb uns colors negres que podríem lligar amb la contaminació.
Leo Sewell	"Gos amb material reciclat"	Les obres de Leo Sewell són totes fetes amb material quotidià i molt colorit. Si busquem bé, en el mar també hi ha molt de color, el coral, les algues, esponges de mar, conquilles, petxines, peixos, polps, arena... Amb les obres de Leo

Connexions obtingudes baix el meu criteri.

No tots els artistes que he buscat reciclen en les seues obres, el que he intentat és fer una reflexió que va més enllà, he intentat expandir l'experiència de l'alumnat sobre les obres triades.

5. RESULTATS.

En aquest apartat procediré a explicar com implementaria i com treballaria jo la Maleta de la Mar a l'aula.

En primer lloc hi hauria un estudi previ dels artistes contemporanis i les seues obres, les quals volem relacionar i trobar un lligam en els objectes que podrem trobar i utilitzar per a les escultures i obres que realitzaran els nens. Aquesta feina requeriria la duració necessària que variarà segons les característiques de cada aula i la quantitat d'artistes a treballar. En aquest cas, com heu pogut veure anteriorment, jo he posat 10 artistes.

En segon lloc començaria amb la creació de la maleta. Dintre l'organitzaria amb espais necessaris per a posar els materials. L'organitzaria del material es faria segons el criteri que vulguem seguir (color, material, grandària, textura...).

En tercer lloc realitzaria l'eixida a la platja més pròxima al centre per a realitzar el treball de camp, que consisteix en la recerca dels materials per a treballar a classe, però hem de tindre clar el que es pot i el que no es pot agafar (també es podria aprofitar l'eixida per a fer un treball grupal del corrent "Land Art", on es podria realitzar una escultura amb materials naturals propis de la platja).

Ja una vegada tindre el material i els objectes recollits i organitzats a la classe, començaria el moment de deixar fluir la creativitat. Els nens i les nenes realitzarien les seues obres sense ninguna instrucció per part del mestre o la mestra, sols amb els coneixements que ja saben dels artistes que han estudiat.

Finalment una vegada acabada la feina de creació, els alumnes hauran d'explicar la seua obra artística i al mateix temps relacionar amb les dels artistes contemporanis de treballats amb anterioritat.

Després d'acabar aquesta activitat, se m'ocorre fer una per tal que l'alumnat es marque uns propòsits. Estaria bé donar-li la volta a la tradició de demanar desitjos amb una ampolla i llançar-la

al mar. Ara que ja hem treballat amb la Maleta de la Mar sabem que aquest és un acte que perjudica el medi. Per això una bona activitat seria fer tot el contrari: recollir una ampolla que trobem en la natura (es igual el material) i escriure un desig, frase o propòsit amb relació a tot el treballat a classe. Un exemple podria ser: “Que l’art ens netege”.

Una vegada feta tota aquesta feina, ja podem fer referència a la importantíssima llavor que s’ha fet durant la realització d’aquest treball. Ací és on fem veure el que l’art ens ha permès, gràcies a les escultures que han creat imitant als artistes (que fan una feina similar de recollida de materials a la que ells han realitzat), han contribuït a la neteja d’una part del medi, han donat una segona vida a material que fins aleshores es considerava de residu i, no sols això, sinó que a més a més si segueixen realitzant activitats d’aquest tipus, estaran col·laborant per fer un món millor pel que fa al medi ambient.

Aquesta és la finalitat de la maleta i de tot el treball que he realitzat. Deixar fluir la creativitat amb la realització de les seues pròpies creacions al mateix temps que utilitzen materials, que en el moment que els utilitzes, deixen de ser un perill per al planeta. I el que és més important, desenvolupar una actitud crítica de l’alumne davant dels objectes, obres d’art i problemes mediambientals.

Una vegada feta la feina, els materials de rebuig que no hem utilitzat es reciclaran cadascun al contenidor corresponent, i el material propi de la platja serà tornat al lloc de procedència.

L’activitat proposada ajuda als nens a estimular i exercitar el treball manual amb materials molt diversos aprenent a conèixer les seues característiques i les seues possibilitats expressives, a investigar i descobrir materials, textures, olors, colors i sons a través dels sentits i comunicar-nos amb el nostre entorn d’una manera més lliure.

He elegit treballar art i natura perquè es donen suport mutu. És a dir, l’art pot ajudar a la natura amb la reutilització de materials, com hem vist que fan molts artistes, però la natura també pot servir com inspiració per a l’art. Considere aquests dos aspectes imprescindibles per a l’educació, ja que per una banda la natura vertebrava totes les altres àries i tot el que fem en la nostra vida, i per l’altra banda l’art ens ajuda a expressar els sentiments, que sempre estan presents en totes i cada una de les decisions que prenem en les nostres vides.

6. CONCLUSIONS.

Com no he pogut dur a la pràctica la maleta de la mar, he decidit fer una autoavaluació d’aquesta. És a dir, després de tot el procés i de tindre-ho tot construït, analitzaré en qué haguera pogut

emfatitzar més, quins aspectes haguera pogut afegir, o de quina altra manera haguera pogut enfocar la maleta.

En primer lloc enumeraré els aspectes que haguera pogut millorar:

- Si ens fixem, dels artistes triats, la gran majoria són homes. Sabem que hi ha moltes dones artistes i com volem fomentar l'educació no sexista, haguera pogut tindre en compte aquesta qüestió.
- Parlant dels artistes també, podríem elegir més artistes espanyols per tal de valorar el potencial artístic que tenim. Així podríem elegir la meitat espanyols i la meitat estrangers, per conèixer artistes de tot arreu.
- He enfocat molt més les obres pels objectes del que estan formades, que per altres aspectes com poden ser els colors, les textures... però a favor meu he de dir que al mateix temps que l'art volia mostrar també l'aspecte ecologista.

El fet de no haver dut la maleta a la pràctica em permet rectificar aquests punts (està bé fer una autoavaluació perquè ens ajuda a millorar).

En segon lloc enumeraré els aspectes positius:

- Pense que basar el meu material didàctic en experiències ja dutes a terme, i partir d'aquestes em dóna una base sòlida. Tenim els coneixements que ja s'han treballat per enfocar de la millor manera possible el que nosaltres volem transmetre.
- Fomentar la idea de l'art ecològic mitjançant les experiències pròpies que creen els alumnes.
- Treballar amb artistes contemporanis per ressaltar la seua feina que de vegades passem per alt treballant obres d'altres segles.
- Tot el que siga conscienciar sobre el medi ambient i fomentar en valors, és digne d'ensenyar i treballar amb els alumnes.

7. Bibliografía

- Ballester Vallori, A. (2002). *El aprendizaje significativo en la práctica*. España.
- Chinchilla, M. D. (2015). El arte como recurso . *Iniciación a la Investigación*.
- Hernandez, F. H. (2002). *EntreTantos*. Valladolid: GEA scl.
- Montessori, M. (2014). *Ideas generales sobre el método*. Madrid: CEPE. Ciencias de la Educación Precolar y Especial.
- Morin, E. (2001). *Los siete saberes necesarios para la educación del futuro*. Barcelona: PAIDOS.
- Pardavé, W. (2007). *Estrategias ambientales de las 3R a las 10R*. ECOE EDICIONES.
- Unesco. (1993). *Programa de educación sobre problemas ambientales en las ciudades*. Madrid: Los Libros de la Catarata.

8. WEBGRAFIA.

- <http://www.dw.com/es/el-arte-natural-de-andy-goldsworthy/av-42157697>
- <https://artsandculture.google.com/entity/m027rbq>
- <https://historia-arte.com/artistas/meret-oppenheim>
- https://es.wikipedia.org/wiki/Tony_Cragg
- <https://artsandculture.google.com/asset/woman-with-dog/iAGY-56qbyQe6w>
- <https://www.elpensante.com/con-basura/>
- <http://www.artespana.com/antonitapias.htm>
- <http://www.ceresterapia.com/blog/23-el-arte-a-traves-de-la-emocion-iii>
- <http://masdearte.com/arte-y-naturaleza-2/>

9. ANNEXOS.

En un principi vaig fabricar una maleta amb una fusta que vaig poder reciclar de la part de darrere d'un armari que vaig veure que anava a ser llançat al fem. En un primer moment la vaig fer pensant en fer una caixa definitiva per treballar a classe i va quedar de la següent manera:

La maleta de la mar va quedar com jo volia. Però en recollir el material em vaig adonar que la caixa era molt gran. Estava feta a mesura per a treballar tota la classe, i pensada perquè el material que recollirà cada alumne o alumna per a la seua obra cabera sense problema. Llavors havia de dur molt de material per a no deixar molt d'espai buit.

Com el que jo volia era dur una mostra d'objectes que es podrien utilitzar per a realitzar les activitats, vaig pensar de fer-la més menuda. Aleshores vaig utilitzar una caixa de fusta que tenia al garatge sense utilitzar, i la vaig realitzar per a la meua Maleta de la Mar.

Jo i la meua cosina vam dissenyar i realitzar la nostra obra, que la podeu observar a la part interior de la tapa de la Maleta. A continuació teniu el resultat:

